

Кузьмук Б.І., студент,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Керівник: Грекова Л.Ю., завідувач криміналістичної лабораторії

ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У КРИМІНАЛІСТИЦІ

Для ефективної протидії, профілактики кримінальних правопорушень діянь важливим є застосування новітніх здобутків у сфері науки та техніки, до яких беззаперечно відносяться безпілотні літальні апарати. Вивченням цього питання на сучасному етапі займались, зокрема, О. М. Бандурка, В. І. Василичук, Л. І. Громовенко, В. В. Білоус, Ю. Ф. Жаріков, І. П. Козаченко, Я. Ю. Кондратьєв, Д. Й. Никифорчук та інші вчені.

Україна належить до небагатьох держав, які володіють повним циклом створення авіаційної техніки, і займає значне місце на світовому авіаційному ринку в секторі транспортної та регіональної пасажирської авіації. Наша держава має всі технічні та наукові можливості для успішного виробництва даних повітряних суден, про що зокрема зазначено у Стратегії розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 р. [1].

Важливим етапом вивчення теми є з'ясування визначення поняття безпілотного літального апарату. Відповідно до наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України» – безпілотний літальний апарат (далі – БпЛА) – це повітряне судно, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються дистанційно за допомогою ПДП, що розташований поза ПС, або ПС, що здійснює політ автономно за відповідною програмою [2].

Згідно з усталеною спеціальною термінологією слід розуміти будь-які літальні апарати, здатні ініціювати та підтримувати керований політ і навігацію без присутності людини на борту. Більш широке визначення безпілотного летального апарату надано вченими на Міжнародній конференції Європейського авіаційного співтовариства, яка відбулася 5 березня 2015 року, відповідно до якого авіаційний безпілотний літальний апарат (БпЛА, англ. unmanned aerial vehicle, UAV) – це авіаційний літальний апарат без пілота (екіпажу) на борту, призначений для виконання завдань, властивих пілотованим літальним апаратам [4, с.48].

Отже, враховуючи вище наведені визначення, можна сказати що світовою науковою спільнотою визначене поняття безпілотного літального апарату, головною обов'язковою ознакою є відсутність на борту БпЛА пілота (екіпажу), а криміналістично значущою – здатність нести різні типи цільового спорядження.

Безпілотні літальні апарати характеризуються такими перевагами над пілотованою авіатехнікою, як: відсутність необхідності в екіпажі та системах його життєзабезпечення, аеродромах; відносно невисока вартість і низькі витрати на їх створення, виробництво та експлуатацію; порівняно незначні енергетичні потреби в поєднанні з високою надійністю, значною тривалістю й дальністю польоту, маневреністю та переліком цільового спорядження, яке може бути розміщено на борту, тощо [3].

Завдяки вказаним перевагам, використання БпЛА, вже давно стало повсякденною практикою у діяльності іноземних правоохоронних органів і нині активно впроваджується в тому числі й в Україні. Для прикладу, британською поліцією, ще з 2007 року за допомогою мініатюрних квадрокоптерів здійснюється нагляд за дотриманням порядку, під час проведення фестивалів. В деяких країнах, зокрема в Китаї розробляються спеціальні безпілотні комплекси виключно для потреб правоохоронних органів. Так, в місті Нанкін даний комплекс використовувався для контролю і патрулювання з повітря території проведення ярмарку Китай-АСЕАН. За оцінками китайських фахівців, зона контролю одного такого безпілотного апарату еквівалентна території, для спостереження за якої потрібні 120 задіяних поліцейських і 25 патрульних машин. У перспективі, за допомогою даного комплексу також планується здійснювати патрулювання високошвидкісних автострад і контроль прикордонних районів [5].

В Україні БпЛА використовуються в переважній більшості в зоні проведення Операції Об'єднаних Сил. Правоохоронні органи використовують БпЛА для висотного спостереження під час проведення масових заходів; виявлення злочинів та адміністративних правопорушень та задля їх відео фіксації; моніторингу при забезпеченні безпеки дорожнього руху; відстеження обстановки під час виконання службових завдань; порятунків та пошук зниклих осіб.

Проте, вчені, юристи вирізняють низку проблем, пов'язаних з використанням БпЛА в правоохоронній діяльності, зокрема використання їх підрозділами Національної поліції. Перш за все, це стосується реєстрації, сертифікації таких літальних апаратів,

надання дозволу для виконання ними польотів. Також потребує правового врегулювання порядок доступу осіб до забезпечення польотів БпЛА [6].

Звичайно, вирішенням даних питань є прийняття відповідного закону який заповнить наявні прогалини у законодавстві, забезпечить ефективне регулювання польотів БпЛА в Україні, розширить сферу їх застосування.

Згодні з В.В. Білоусом, що уже найближчим часом БпЛА можуть успішно використовуватися для підвищення якості й ефективності роботи з виявлення, розкриття, розслідування, судового розгляду та запобігання кримінальним правопорушенням під час провадження й супроводу з повітря широкого спектра слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових), судових і процесуальних дій, реалізації контролюючими та правоохоронними органами визначених законодавством повноважень, шляхом упровадження БпЛА в діяльність з: 1) виявлення й попереднього дослідження речових доказів, пошуку людей, тварин і речей у важкодоступних чи небезпечних місцях, у тому числі в нічний час доби та в інших несприятливих умовах; 2) фото- і відеофіксації певних обставин правопорушень (зокрема в режимі реального часу), протиправних наслідків останніх, їх учасників, знарядь і залишених ними слідів; 3) відібрання зразків, закріплення та вилучення об'єктів; 4) дистанційного провадження слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) і судових дій на відкритій місцевості та у великогабаритних приміщеннях; 5) забезпечення особистої безпеки учасників кримінального провадження; 6) наукової організації праці слідчого; 7) фіксації правопорушників на місці події, припинення й попередження злочинних посягань; 8) фіксації місцезнаходження підозрюваного або обвинуваченого [4].

Таким чином, враховуючи стрімкий прогрес методів та засобів вчинення злочинів, використання безпілотних літальних апаратів є запорукою ефективного виконання правоохоронними органами визначених законодавством повноважень. А вдосконалення правового регулювання уживання БпЛА надасть можливість більш широкого їх використання в правоохоронній діяльності.

Література

1. Про схвалення Стратегії розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 року : розпорядження КМУ від 27 груд. 2008 р. № 1656-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

2. Про затвердження Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України: наказ Міністерства оборони України від 08.12.2016 р. № 661. Відомості Верховної Ради

України. 2016 р.

3. Техніка авіаційна військової призначеності. Апарати літальні безпілотні. Основні терміни, визначення понять і класифікація : ДСТУ В 7371:2013. С. 27–36.

4. Білоус В.В. Класифікація безпілотних літальних апаратів та її значення для криміналістичної практики. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2016. С. 47-57.

5. Світовий досвід правового регулювання використання безпілотників URL: <https://www.openforest.org.ua/29113/> (дата звернення: 28.03.2019).

6. Кузьменко Є.В. Проблеми правового регулювання застосування безпілотних літальних апаратів у правоохоронній діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 4(101). С. 82-88.

УДК 343.2/.7:347.82(043.2)

Кузьо Ю.В., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Лихова С. Я., д.ю.н., професор

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УГОН АБО ЗАХОПЛЕННЯ ПОВІТРЯНОГО СУДНА (СТ.278 КК УКРАЇНИ)

У зв'язку зі збільшення авіаперевезень в Україні зростає рівень злочинності і виникає потреба в посиленні авіаційної безпеки. Авіаційна безпека – це захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів.

Метою дослідження є кримінальна відповідальності за угон або захоплення повітряного судна згідно КК України (ст. 278), а також визначення суспільної небезпеки даного злочину.

Основні нормативні акти, спрямовані на забезпечення авіаційної безпеки, діють на трьох рівнях:

– на глобальному рівні авіаційну безпеку забезпечує Міжнародна Організація Цивільної Авіації (ІКАО), основними документами якої є Конвенція про злочини та деякі інші акти, які вчинюються на борту повітряних суден від 14.09.1963 р.; Конвенція про боротьбу із незаконним захватом повітряних суден від 16.12.1970 р.; Конвенція про боротьбу із незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації від 23.09.1971 р.; Протокол про боротьбу із актами насильства в аеропортах, які